

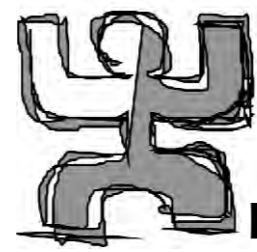
UITNODIGING 'Walk of Leem'

Het bestuur van Wijkvereniging Klein Antwerpen vzw, heeft het genoegen u uit te nodigen op de feestelijke onthulling van twee nieuwe tegels in de 'Walk of Leem' op het Verdraagzaamheidsplein (Isabellalei/St.-Vincentiusstraat/Lange Leemstraat).

Zondag 29 mei 2011, om 15.00 uur.

Na de tegels van Wannes van de Velde, Paul Van Ostayen en Urbino worden ditmaal een tegel voor de **Zusters van Liefde** (Stichters van het Sint-Vincentiusziekenhuis) en een tegel voor **Denise Tolkowski** (Fonds Alex De Vries) vrij gemaakt.

Dit eerbetoon wordt muzikaal omlijst.
Een glaasje wordt u aangeboden.
Iedereen welkom.

LENTEFEEST SEMINI 2011

Och zie nu god Sjumenas, onze papa Semini zijne falalaliere is weg!

Zondag 27 maart was het weer zover. Uit vele kelen klonk het Semini-lied op de Grote Markt tijdens het jaarlijkse lentefeest van Semini. Trouwers werden onthaald door volksdancers en door de Reuzen. Later trok de stoet naar de poort van het Steen om daar de vruchtbaarheidskrans op te hijsen. Van daaruit via de Hoogstraat naar Sint-Andries waar de dag muzikaal werd afgesloten.

Beste Klein Antwerpenaren, op het Lentefeest van Semini, op 27 maart 2011, hebben onze Reus Lowiske en de Reus Nachtwacht van Kontich zich officieel verloofd. Scharminkel keek er naar en blafte zelfs niet één keer. Volgend jaar op hetzelfde Lentefeest zullen de beide verloofden gehuwd worden op de Grote Markt. Allen daarheen!

Tussen ons gezegd en gezwogen : Lowiske stond te blinken met haar arm om haar nieuwe vlam!

Noël

BUURTSALON 2018

Zondag 8 mei ging het eerste Buurtsalon door. En dit in onze wijk, in Elcker-Ik.

Cultuur 2018 is een gloednieuw project van het district Antwerpen en de cultuurcentra. In verschillende wijken, met postcode 2018, worden activiteiten voor en door buurtbewoners georganiseerd. Klein Antwerpen, Harmonie, Haringrode, Markgrave, Kievit, Zurenborg en Brederode zijn wijken boordevol cultuur. Bewoners nemen zelf het initiatief en organiseren evenementen, concerten, lezingen, tentoonstellingen en nog veel meer. Gezellige artistieke ontmoetingen op verrassende plekken. Laat u verrassen door en in uw buurt!

Wil u meer weten over de culturele activiteiten in deze wijken te weten komen, schrijf u dan in op de nieuwsbrief van Cultuur-antenne op cultuur2018@stad.antwerpen.be.

Een zestigtal enthousiastelingen zakten op die bloedhete zondag af naar Elcker-Ik voor een namiddagje aangename cultuur. Wat stond er op het programma?

We kregen een boeiende causerie van auteur en buurbewoner Bart Van Loo, en beklijvende vocale klanken van "Water & Wijn", de a capella-groep van Wannes van de Velde.

Schrijver en Ballaerstraat-bewoner Bart Van Loo heeft de voorbije jaren een fameuze reputatie verworven met zijn Frankrijk-trilogie. Die namiddag kwam hij vertellen over de literaire avonturen die hem in postcode 2018 te beurt vielen. Hij deed uit de doeken hoe Victor Hugo bij hem in de Ballaerstraat op bezoek kwam, en hoe hij een Française probeerde te verleiden met een wandeling naar het huis van Willem Elsschot in de Lemméstraat. Tot slot vertelt hij met plezier over een broeierige erotische nacht in het Hotel du Commerce in de Schildersstraat.

Het volkszangkoor WATER & WIJN is gegroeid uit het gelijknamige poesjenellentheater van Wannes van de Velde zaliger. Deze ex-wijkbewoner en ereburger van Klein Antwerpen gaf de groep zijn typische klankkleur en schreef vierstemmige bewerkingen van oude aangrijpende, grappige en soms pikante volksliederen, samen met Marc Hauman en Walter en Ann Heynen. De liederen worden a capella gezongen, of vertolkt met een minimale instrumentale begeleiding van akoestische gitaar en nickelharp of viool.

Ondanks de vroege mid-zomerse hitte, hebben we van deze cultuur-namiddag genoten. Voor herhaling vatbaar, mogen we zonder meer stellen.

Noël

www.kleinantwerpen.be

juni 2011

Editoriaal

Laten we onze wijkvereniging een stille, zoete dood sterven ... ?

Wijkvereniging Klein Antwerpen bestaat dit jaar 10 jaar. Dit zal uitvoerig gevierd worden tijdens ons jaarlijks wijkfeest op de eerste zondag van oktober. Omdat het een jubileumviering is, wordt dit jaar afgeweken van de traditionele locatie in de Lange Leemstraat en omliggende straten en zal het stadspark op 2 oktober 2011 het uniek decor vormen voor de festiviteiten. Het wordt de kers op de taart van 10 jaar wijkwerking.

Vanuit de bezorgdheid van enkele wijkbewoners om de nodige aandacht te schenken aan de leefbaarheid in de wijk, groeide deze groep positief ingestelde individuen al snel tot een feitelijke vereniging 'Klein Antwerpen'.

Tien jaar lang hebben bewoners van de wijk zich volledig belangloos ingezet om het wel en wee van de wijk zo goed als mogelijk te stroomlijnen naar een niveau van samenhang, wat niet altijd voor de hand ligt in een wijk waar de wereld zich thuis blijkt te voelen.

Dank zij een voortdurende dialoog, de nodige portie verdraagzaamheid, veel creativiteit en een positieve ingesteldheid slaagde onze wijkvereniging er in om Klein Antwerpen een opbouwende uitstraling te geven.

De contacten met de stedelijke instanties en het district verliepen met de jaren hoe langer, hoe vlotter. Wij onderzochten in deze contacten begrip en respect, wat leidde tot een efficiënte samenwerking die de beoogde leefbaarheid in de wijk zeker ten goede komt.

De feitelijke vereniging werd inmiddels een vzw. De geestdrift van het eerste uur heeft nog aan niets ingeboet, maar de dragende schouders zijn minder talrijk en worden sneller moe. Waar blijft het nieuwe bloed? Onze wijk is rijk aan diversiteit, rijk aan cultuur door haar verscheidenheid. De uitdaging is groot en blijft spannend. Maar een handvol enthousiastelingen is op zich niet meer voldoende om legitiem het draagvlak te zijn van een ganse wijk, als zij niet verveegd worden door nieuwe, even enthousiaste burgers die willen klaar staan voor de opvolging. De daadwerkelijke betrokkenheid van nieuwe Klein Antwerpenaren moeten de stille dood van de wijkvereniging voorkomen. Deze betrokkenheid hoeft geen full-time job te zijn. Aanbreng van persoonlijke kennis en vaardigheden kunnen op zich reeds wonderen verrichten. Opbouwende inleving in de werking van de wijkvereniging is voldoende om schouders weer sterk te maken. Niemand hoeft te veel hooi op de vork te nemen.

Voortaan zal ook de maandelijkse wijkbijeenkomst nieuw leven ingeblazen worden. Iedereen is welkom om 20.00 uur, iedere eerste dinsdag van de maand in de buurtfoyer van Elcker-ik, Breughelstraat 31-33. Een uitgelezen moment om nieuwe mensen en burens te ontmoeten, om samen te werken aan een steeds betere toekomst voor onze wijk. Onze wijkvereniging Klein Antwerpen is tē belangrijk om het een stille, zoete dood te laten sterven.

Paul Fantin

Advertentie district Antwerpen

District Antwerpen Feest!

Afspraak op 10 juli 2011 | Kielpark

District Antwerpen

Meer informatie vindt u binnenkort op www.districtantwerpen.be en [www.facebook.com > districtantwerpen](http://www.facebook.com/districtantwerpen)

© Ronny Brits

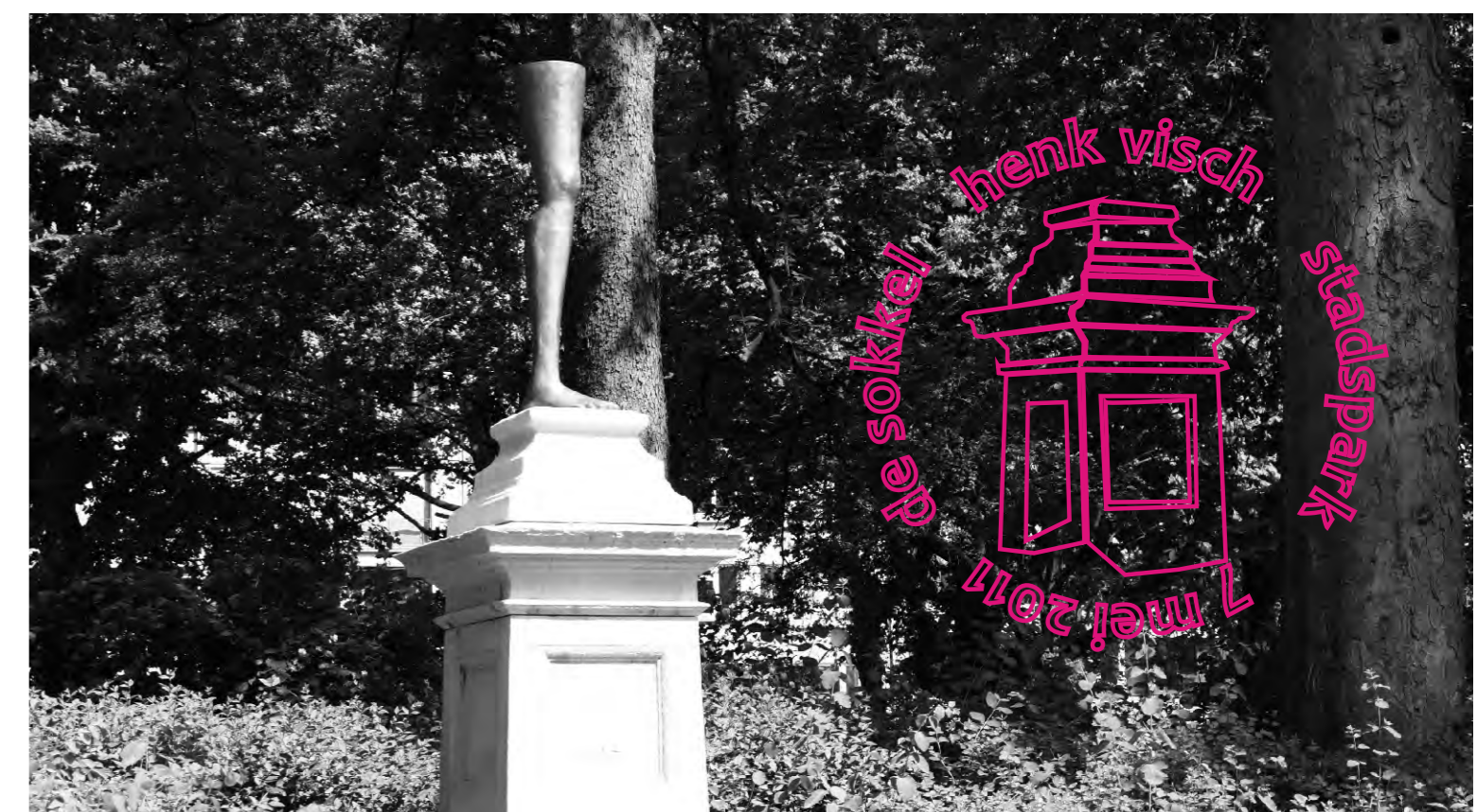
Verantwoordelijke uitgever: Christiaan Ketele, Consciencestraat 41, 2018 Antwerpen

Colofon

Voorzitter: Christiaan Ketele
Ondervoorzitter: Paul Fantin
Secretaris: Marleen Gijssels
Penningmeester: Sonja Clarisse

Eindredacteur: Paul Fantin
Hoofredacteur: Noël Salaets
Redactie: Marleen Gijssels, Pascal Deleyme, Mie De Herdt, Paul Fantin (foto's), Christiaan Ketele

“Diamonds are a girl's best friend”....is dat zo?

Een diamant is voor velen van ons een kleinood om naar uit te kijken. Het is een steentje met de mysterieuze schittering van kleuren en glans waar een niet te onderschatten prijskaartje aan hangt en waar men soms ook magische krachten aan toeschrijft. Zo kan het de schadelijke uitwerking van gif tegengaan en angsten verjagen. De waarde is eerder subjectief maar in ieder geval is diamant het duurste mineraal in aan-koop. En waarom?

Het mineraal bestaat uit gekristalliseerde koolstof, dezelfde koolstof die het voornaamste bestanddeel is van steenkool, wat we toch maar opstoken, en van grafiet waarvan potloden gemaakt worden! Diamant wordt alleen bij zeer hoge temperatuur en druk gevormd en heeft daarvoor ook veel tijd nodig. Miljoenen jaren geleden moet het ontstaan zijn bij vulkanische uitbarstingen. In het begin van de ontginning van diamant, in Zuid-Afrika, vond men de steentjes gewoon op het strand en ook in India is nauwelijks gegraven om het mineraal te vinden. Nu, en dit slechts de laatste honderd jaar, wordt de 'open mining'-techniek toegepast waarbij het zand of zeewater opgezogen en gezeefd wordt. Een erg eentonig en zwaar werk met in verhouding weinig vondsten en, voor de arbeiders dan toch, weinig verdiensten.

De stenen worden gevonden in allerlei variaties en groottes. Het gewicht, voor en na de bewerking, wordt uitgedrukt in karaat en de waarde wordt bepaald door het fabricaat, de zuiverheid, de kleur en de grootte. De Engelsen drukken dit uit in de “Four C's: Cut, Clarity, Colour, Carat”.

Diamant is niet alleen maar een grondstof voor de versiering van juwelen. Een groot gedeelte van de productie is er zelfs niet geschikt voor. We hebben o.a. de industriediamant, die gebruikt wordt als boor- of als schaafmiddel of om er metalen draden op een bepaalde dikte door te trekken. Veel van onze duurdere plantendraaiers hadden een onverslijtbare diamantnaald. Zo kunnen ook enkel diamant-werktuigen de rakettenmantel zo glad krijgen dat het tuig zonder te verbranden door de atmosfeer kan schieten. Industriediamant is zeker geen minderwaardig mineraal, integendeel. Onzuivere stenen, met een insluitel, zijn te broos om er werktuigen van te maken. Verder kan diamant nog tot poeder gestampt worden, om dan gebruikt te worden bij het zagen en slijpen van de betere stenen.

Om als kostbaar sieraad te dienen wordt diamant op velerlei manieren bewerkt, afhankelijk van de aard van de ruwe steen. Bij het zagen en kloven wordt de steen in kleinere stukken verdeeld. Het zagen gebeurt met een uit fosforbrons vervaardigde, zeer dunne schijf-vormige zaag die met diamantpoeder bestreken wordt. Het zagen vergt veel tijd, zeker bij grote stenen.

Het is belangrijk dat tijdens het zagen van de diamant het zaagblad niet trilt. Hierdoor zou eventueel een teveel aan diamant verloren gaan doordat de trillingen het zaagblad lichtjes doen bewegen waardoor een bredere zaagsnede bekomen wordt. De oudere diamantzagerijen bestaan uit een houten binnenstructuur (houten kolommen en houten vloeren).

Dergelijke gebouwstructuren zijn eerder licht en dus vatbaar voor omgevingstrillingen. Met het belangrijker worden van het gemotoriseerd verkeer werden de lichte houtstructuren daarom in de meeste diamantzagerijen vervangen door zwaardere gewapende betonstructuren. Bij het snijden wordt de steen dan weer op een snel draaiende as bevestigd en wordt bewerkt met een andere diamant die op de punt van een 'snijstok' bevestigd is. Nu gebeurt dit op een snijmachine, die werd uitgevonden door de Antwerpenaar Leyten, en die het werk zo veel minder arbeidsintensief maakt.

En dan moet de steen nog een laatste bewerking ondergaan: het slijpen, wat op de diamantschijf gebeurt. Op een schijf van korrelig gietijzer, korrelig omdat hierin het diamantpoeder moet kunnen doordringen, krijgt de steen geslepen en gepolijste facetten. Dit noemt men het briljanteren. Wanneer de slijper op zijn schijf werkt komen er extra groeven in die de schijvenschuurder er dan weer moet uitwerken. Door de verschillende bewerkingen verliest de diamant veel aan gewicht. Afhankelijk van de kwaliteit van de ruwe steen kan dat gaan tot 40 à 70 %. Lag in de 15°, 16° en 17° eeuw het zwaartepunt van de diamantindustrie in Antwerpen, in de 18° en 19° eeuw deed zich een verschuiving voor naar Amsterdam. In het begin van de 20° eeuw echter vinden we het zwaartepunt opnieuw in Antwerpen. En waar in de 21° eeuw? Antwerpen staat in ieder geval op de kaart.

Een stukje geschiedenis

Een inwoner van Brugge, een zekere Lodewijk Van Bercken zou er volgens de oude kronieken in 1476 voor het eerst in geslaagd zijn diamant te slijpen. Hij zou de uitvinder geweest zijn van een schijf die werd ingewreven met diamantpoeder vermengd met olie. Ge vindt de eerste geslepen diamanten op schilderijen, zo ook bij Van Eyck. Brillanteren, de diamant verschillende zijvlakken bezorgen, wordt nog maar sinds 1919 gedaan. Toen vond Gaby Tolkowsky de meest opportune slijpvorm uit waar bij de gespleten steen 58 facetten geslepen worden: de briljantvorm. Alleen door die bepaalde slijpvorm is de bijzondere schittering te verkrijgen.

Maar ... al 3000 jaar voor Christus zouden Indische vorsten in het bezit geweest zijn van zeer opvallende diamanten. De Hindoes noemen de diamant “Vajra”, wat duidt op de hardheid van de stof. Vandaar ook een oude spreuk van dit volk: “Het hart van de rijken is harder dan vajra”. Ook in de geschriften van de Oude Grieken en de Romeinen vinden we het woord “Adamas” wat in beide klassieke talen “onbreekbaar, hard metaal” betekent.

Pas 400 jaar voor onze tijdrekening werd het woord ook als benaming van de diamant gebruikt. “Diamant is de kostbaarste, niet alleen van de edelstenen maar ook van alle dingen ter wereld”, schreef Plinius de Oude. Dus is Lodewijk Van Bercken vast niet de enige uitvinder geweest. Hij moet wel een heel belangrijke rol gespeeld hebben bij het ontstaan van de diamantbewerking in onze contreien en hij zal wel de eerste geweest zijn die de diamant een mooie slijpvorm gaf.

Wat Vlaanderen betreft staat in ieder geval vast dat Antwerpen van 1483 af een centrum van diamantbewerking is geweest. De joden werden toen, zoals men dat kan lezen in het verhaal van Don Guichotte, uit Spanje en Portugal verdreven. Zij vestigden zich in die periode in onze stad. De eerste gildebroederschap, van Diamant- en Robijnbewerkers, werd opgericht in 1577. Petrus en Paulus, de twee grootste apostelen van Jezus Christus, de twee 'juwelen' van de katholieke kerk, werden als beschermheiligen van het diamantbewerker-gilde gekozen. In de Augustinuskerk aan de Kammenstraat, nu een concertgebouw, staat nog een altaar dat door deze gilde werd opgericht. De beeltenis van Lodewijk Van Bercken kan men dan weer zien boven de Damart-winkel aan de Meir.

In onze wijk moeten er veel diamantzagerijen en slijperijen geweest zijn. Ga eens een kijkje nemen in eethuis 22b in de Sint-Vincentiusstraat vlak bij het ziekenhuis. Met je ogen op een spleetje en je gedachten in verre vorige eeuw... Waan je dan in het werkhuis wat het hier vroeger, begin 1900, was. Toen had dit gebouw huisnummer 24/1 en was er een rechtstreekse verbinding met de aangrenzende woning van de eigenaars. In de horecazaak is de metselwerkmuur, met de dichtgemaakte deur-opening, zichtbaar gehouden. Alle vloeroppervlaktes, zowel in het voor- als achtergebouw, waren voorzien voor het zagen van

De diamanten. Op elk niveau stonden er houten doorlopende werkbanken waarop de diamant-zaagjes waren opgesteld. Via een centrale aandrijving en een systeem van aandrijfriemen werden alle zaagjes bediend. Afgaande van soortgelijke werkplaatsen en de sporen die tijdens de verbouwwerken gevonden werden moeten er meer dan 200 diamantzagen zijn opgesteld. In de horecazaak zijn enkele van deze toestellen opgesteld.

De aan de buitenzijde beveiligde ramen op het gelijkvloers werden gelukkig behouden en dragen bij tot het oorspronkelijke karakter van de werkplaats. De huidige eigenaars, uitbaters van de horecazaak 22B, vertelden me nog dat zij gedurende de verbouwwerken uiteraard meerdere keren uitgekeken hebben naar een verloren diamant maar er nergens geen, ook geen heel kleintje, konden vinden. Ze zijn wel in de achterbouw gestoten op enkele lege muurnisjes met een deurtje...

Dergelijke ambachtsruimte heeft een grote historische waarde maar er is weinig informatie over te vinden. Vandaar ook de warme oproep naar wijkbewoners of andere lezers van dit schrijven om gekende gegevens, verhalen of foto's over dit pand aan de eigenaars over te geven. Dit zal in dank worden aanvaard.

Marleen Gijsel

Onze reuzen Wannes en Germaine kregen een nieuwe borstkas!

Het Vijfde Wijkfeest, oktober 2006, had een bijzondere deelnemer: de reus Wannes van Klein Antwerpen. Hij was tijdens de zomermaanden geboren uit de ijverige handen van enkele leden van het wijkcomité en de tekeningen van Wannes van de Velde. Een zomer later werkten enkele vrienden aan een gezellin en noemden haar Germaine van Ganzenveer. Beide reuzen 'huwden' tijdens het Wijkfeest van 2007. Doordat Wannes en Germaine op wieljes lopen kunnen ze soepel bewegen en zelfs enkele danspassen uitvoeren. Hun bovenbouw, de borstkas, vormden we uit plastic pechelbuizen aangevuld met isomo. Hun hoofd is gemaakt uit isomo met voor de haarbos echte paardenstaarten.

En nu komt het. Onze reuzen kregen een nieuwe borstkas! Daardoor zien ze er nu ook ietwat anders uit. De metalen onderbouw met de wieljes werd behouden maar de rieten bovenbouw maakt hen natuurlijker en lichter. Wannes kreeg nu ook echte armen wat hem meer mogelijkheden geeft. Dit hebben we te danken aan de zin voor erfgoed, cultuur en samenwerking van het stadsbestuur. Musea en Erfgoed Antwerpen, in opdracht van MAS, zorgde voor de financiële ondersteuning en brengt twee erfgoed-partners samen:

- Wijkvereniging Klein Antwerpen
- Mevrouw Lieve Lieckens uit Keerbergen als vlechtster van reuzenlichamen.

Marleen

Een been zonder iets omheen ...

Een been zonder iets omheen op een stenen sokkel vlak bij de speeltuigen... Dat is wat een doordeweekse wandelaar nu in ons Stadspark tegenkomt. Zaterdag 7 mei was er anders heel wat beweging rond dat eenzame been. Aange trokken door de kleurrijke parasol met uitnodigende koelbakken en glazen, en door de vrolijke klanken van het muziekband “Les Musicaux”, was er volop belangstelling voor de inhuldiging van Henk Visch's beeld. De voorstelling van het beeld door Christiaan Ketele, Chris Anseeuw, Ann Vijlders en de kunstenaar zelf kon de al dan niet toevallig aanwezige toehoorder zeker boeien.

Marleen

Wijkvereniging Klein Antwerpen en Middelheimproductie sloegen op 7 mei de handen in elkaar om met het project 'De Sokkel' hedendaagse kunst naar het Stadspark te brengen. Twee maal per jaar zullen de partners een (inter)nationale kunstenaar vragen een leegstaande sokkel in het park actueel in te vullen. De artistieke interventies wakkeren de discussie over de rol van kunst in de openbare ruimte aan, maar brengen ook het historische Stadspark positief onder de aandacht van het publiek. De Nederlandse kunstenaar Henk Visch mocht de spits afbijten met het werk 'Noch Einmal', een sleutelwerk in zijn carrière. De bronzen sculptuur van een groot been geeft de illusie van beweging en ook van label evenwicht, typische kenmerken in het werk van Visch. De tweede interventie in 2011 zal tijdens het tiende wijkfeest op 2 oktober ingehuldigd worden

